

Lukukeskus ry:n lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle ja valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

**Työ lasten ja nuorten lukemisen edistämiseksi on turvattava:
Lukukeskuksen yleisavustukseen 100 000 euron korotus**

Lukukeskuksen yleisavustus myönnetään kirjallisuuden alan instituuttien ja kirjailijatalojen toiminnan ja ylläpidon määrärahoista, jotka kuuluvat momentille 29.80.52.

Lukukeskus on Suomen ainoa lukemista edistävä järjestö ja kirjailijavierailujen välittäjä. Myös sen julkaisutoiminta on ainutlaatuista Euroopan mittakaavassa: Lukukeskus julkaisee lasten ja nuorten kirjallisuuslehtiä sekä kirjallisuuskritiikin verkkolehteä. Lukukeskus välittää vuosittain 700 kirjailijaesiintymistä, joista 70% on kouluissa.

Lukukeskus on asiantuntijajärjestö, jonka työ on hyvin laadukasta, taloudellista ja tehokasta. 40-vuotiaan järjestön yleisavustus on tänä vuonna 136 000 e, ja kokonaisbudjetti noin 300 000 e. Lukukeskuksen toiminnasta on kirjaus valtiovarainvaliokunnan lausunnossa 2011.

Perustoiminnan määrärahan 100 000 euron korotuksella Lukukeskus pystyy kaksinkertaistamaan kirjailijavierailujen vuosittaisen määrän. Kirjailijavierailupalvelu on mm. kouluille ja kirjastoille tarkoitettua perustyötä, jonka riittävä tukeminen on itsestäänselvyys useimmissa Euroopan maissa.

Lukukeskus on tänä keväänä tehnyt selvityksen ”Creative reading in Europe - Finland and European models of literature and reading promotion”. Vertailu käsittelee lukemista edistävien organisaatioiden toimintaa Pohjoismaissa, Britanniassa ja Keski-Euroopassa. Se osoittaa, että Suomessa lukemista edistävä työ on jäänyt olemattomalle huomiolle ja rahoitukselle. Muissa Euroopan maissa valtio tukee kirjailijavierailuja välittäviä ja lukemista edistäviä järjestöjä asukasta kohden moninkertaisesti.

Valtion tuki muissa maissa kirjailijavierailujen ja lukemisen edistämiseen

Suomi	Ruotsi	Norja	Skotlanti	Hollanti	Belgia, flaamit
0,136 milj. €	0,475 milj. €	2,1 milj. €	2,5 milj. €	2,9 milj. €	1,3 milj. €

Tuki tuhatta asukasta kohden:

25 €	50 €	420 €	500 €	180 €	220 €
------	------	-------	-------	-------	-------

Lisäksi valtio rahoittaa taiteilijoiden (mm. kirjailijoiden) kouluvierailuja Ruotsissa 17 miljoonalla eurolla vuodessa (Skapande skola) ja Norjassa 20-23 miljoonalla eurolla vuodessa (Den kulturelle skolesekken).

Muutos lukemisen kulttuurissa

Lasten ja nuorten lukutaidon edistämiseksi on suurempi tarve kuin koskaan aikaisemmin. Lukemisen kulttuurin muutos näkyy jo vuoden 2009 PISA-arvioinnin lukutaitotuloksissa. Suomessa on ollut vahva lukemisen perinne. Sen ylläpitäminen on edullista nyt, kun se on vielä olemassa. Rapautuneen lukutaidon ja lukemiskulttuurin korjaaminen on kallista, eikä menetettyä tasoa saada enää takaisin.

OKM:n julkaisema raportti kertoo, että yhdeksän vuoden aikana erinomaiset lukijat ovat vähentyneet ja heikkoja lukijoita on entistä enemmän. Suomessa on jokaisessa ikäluokassa lähes 5000 nuorta, joilla on heikko lukutaito. Vuonna 2000 erinomaisia ja heikkoja poikalukijoita oli yhtä paljon, vuonna 2009 heikkoja oli yli puolet enemmän kuin erinomaisia. Nuorten sitoutuneisuus lukemiseen on heikentynyt ja kiinnostus vähentynyt. Omaksi ilokseen edes vähän lukevien määrä laskenut peräti 11 prosenttiyksikköä (78% -> 67%).

(PISA 2009 Kestääkö osaamisen pohja? Toim. Sulkunen & Välijärvi)

Lukemisen taito

Kaunokirjallisuuden lukemisen yhteys lukutaitoon on kaikkein vahvin. Taito lukea ja tulkita kaunokirjallisuutta on luovaa lukemista. Se ei tähtää suoraan lukemisesta aiheutuvaan hyötyyn tai tavoitteiden saavuttamiseen. Luova lukeminen kasvattaa ymmärtämään teksteissä ja koko yhteiskunnassamme piileviä merkkejä, kielikuvia, viittauksia, ironiaa ja empatiaa. Luova lukeminen kehittää kulttuurisen lukutaidon ohella myös sosiaalista lukutaitoa, jonka avulla ihminen paitsi käy läpi omaa tunne-elämäänsä, myös oppii asettumaan toisen ihmisen asemaan. Panostus lukemisen edistämiseen on tehokas ja taloudellinen keino ehkäistä nuorten syrjäytymistä.

Esitämme, että lukemista edistävän toiminnan yhteiskunnallinen merkitys huomioidaan ja Lukukeskukselle taataan toimintaedellytykset korottamalla yleisavustus pohjoismaiselle tasolle. Esitämme myös, että lasten ja nuorten lukemisen painoarvoa lisätään luomalla sille oma rivi valtion talousarvioon.

Lukukeskuksen jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening, Kansanvalistusseura, Suomen arvostelijain liitto, Suomen Kirjailijaliitto, Suomen kirjastoseura, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, Suomen Nuorisokirjailijat, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat, Suomen tietokirjailijat ja Äidinkielen opettajain liitto.

Helsingissä 24.5.2012

Timo Parvela
Puheenjohtaja

Anu Laitila
Toiminnanjohtaja